

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З РАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ
КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ
УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

**ЗБІРНИК
МАТЕРІАЛІВ НАУКОВОГО ФОРУМУ**

21 червня 2023 року

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 3 від 19.06.2023 р.)

Редакційна колегія:

- Андрущенко Віктор Петрович** – доктор філософських наук, професор, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, член-кореспондент Національної академії наук України, академік Національної академії педагогічних наук України;
- Горінов Павло Валерійович** – кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового інституту права та політології, доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Драпушко Ростислав Григорович** – кандидат філософських наук, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність), доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Сопілко Ірина Миколаївна** – доктор юридичних наук, професор, керівник апарату Національної комісії з радіаційного захисту населення України, головний науковий співробітник Науково-дослідного центру «Інститут сімейної та молодіжної політики імені Олександра Яременка» ННІ права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова, заслужений юрист України;
- Торбін Григорій Мирославович** – доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Чемакіна Октябринна Володимирівна** – кандидат архітектури, доцент Українського гуманітарного інституту.

П 83 **ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ:** збірник матеріалів Наукового форуму. Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 21 червня 2023 р.). – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – 396 с.

ISBN 978-966-931-281-5

Збірник матеріалів Наукового форуму *«Протидія терористичним актам у міському середовищі»* присвячено комплексному вивченню проблеми протидії тероризму у міському середовищі. У збірнику представлено результати досліджень, що детально розглядають правові аспекти боротьби з тероризмом у міському середовищі, екологічні наслідки терористичних актів і стратегії екологічного відновлення, психологічні наслідки для місцевого населення та підходи до психологічної реабілітації, соціальні наслідки тероризму та розвиток стійкого соціального середовища, а також архітектурні рішення для забезпечення безпеки та мінімізації наслідків терористичних актів.

Збірник розраховано для науковців, фахівців та інших зацікавлених осіб, які досліджують проблематику протидії терористичним актам з правових, екологічних, психологічних, соціальних, архітектурних аспектів та охорони здоров'я.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

УДК 343.326-048.66(477-21)
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-NF_NNIPiP_2023

ISBN 978-966-931-281-5

© Автори публікацій, 2023
© Навчально-науковий інститут права та політології, 2023
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

МИКИТЕНКО ОЛЕКСАНДРА ОЛЕГІВНА,

провідний фахівець дирекції

Навчально-наукового інституту права та політології

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ГОРІНОВ ПАВЛО ВАЛЕРІЙОВИЧ,

директор Навчально-наукового інституту права та політології,

доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,

кандидат юридичних наук, заслужений працівник соціальної сфери України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У ПРОТИДІІ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У контексті військової агресії РФ на Україні, рівень терористичної загрози у світі суттєво зріс. Від неї потерпають як країни, де тривають збройні конфлікти (передусім на Близькому Сході та в Африці, а сьогодні і в Україні), так і країни Заходу, що до останнього часу вважалися цілком безпечними. Міжнародний тероризм – це явище, що не має географічних кордонів і не лише становить небезпеку для окремих країн, а й ставить під сумнів стійкість міжнародного правопорядку та спроможність протистояти викликам з боку міжнародних терористичних організацій і квазідержавних утворень, які претендують на самостійну роль у системі міжнародних відносин [1].

У світовій історії відома триваюча практика терористичних загроз на об'єкти міської інфраструктури у таких країнах де ідуть триваючі конфлікти, як: Сирія, Ірак, Афганістан, Пакистан та економічно стабільні як: США, Франція, Бельгія та Ізраїль. Так, у США ми чуємо періодичні атаки на терористами на школи, магазини, інші публічні місця, практика терористичних нападів є в країнах Європи як Франція, Бельгія, Італія на релігійні установи, на вулиці та інші публічні місця. Відзначимо, що з усіх вказаних країн, які піддаються терористичним загрозам найбільш вдалу систему протидії тероризму в місцевому середовищі організували США, Франція та, особливо, Ізраїль, що протягом кількох десятиліть якісно протидіє різним формам тероризму на своїй території.

Констатуючи той факт, що тематика протидії терористичним атакам має особливу актуальність в українських реаліях, ми хочемо зупинитись на аналізі способів протидії терористичних атак в міському середовищі на прикладі окремих держав. Варто зазначити, що, як правило, в міському середовищі об'єктом таких атак є дипломатичні установи, об'єкти стратегічного характеру, будівлі, транспортні засоби тощо. Якщо ми звернемось до держави Ізраїль, то напади відбуваються на цивільних і військових невеликими групами людей, на релігійні установи та заклади харчування із використанням вогнепальної зброї. Такі напади носять періодичний та хаотичний характер, що, відповідно, потребує контролю за великою масою людей, що переміщуються вулицею,

знаходяться в приміщенні, у транспортних засобах, поблизу аеропортів, закладів харчування.

Серед останніх тенденцій можна виокремити прагнення до використання терористичними організаціями нових технологій та розширення активності в кіберпросторі: розповсюдження пропаганди, проведення вербувальної роботи, підтримання зв'язку зі своїми осередками (у т. ч. через закриті інформаційні мережі типу «Даркнет» та з використанням новітніх методів шифрування), надання своїм прихильникам і послідовникам інструкцій щодо особливостей підготовки та здійснення терористичних атак, протиправна діяльність у кіберпросторі, пов'язана із здійсненням хакерських атак, викрадення даних тощо[1]. Вищевказане свідчить про потребу попередження протиправних дій із вчинення терористичних атак через використання ресурсів мережі Інтернет. Відповідно, в ЄС було прийнято рішення, що Євросоюз посилить протидію радикалізації в Інтернеті, співпрацю задля профілактики та протидії екстремізму, а також боротьби із фінансуванням тероризму. Глави держав і урядів країн-членів Євросоюзу наголосили, що ЄС «засуджує нещодавні теракти та зберігає стійкість і єдність у боротьбі з тероризмом, ненавистю та насильницьким екстремізмом», – йдеться у документі, опублікованому на сайті Європейської Ради [2].

Однією з ключових умов безпеки існування держави Ізраїль є наявність сучасної, розвиненої і добре підготовленої військової сили, що здатна до дій в умовах широкого кола загроз. Одним з ключових елементів цієї військової потужності є Сили спеціальних операцій. Структура, завдання, особливості діяльності підрозділів спецпризначення Ізраїлю можуть бути цікавими для України у якості прикладу для побудови ефективної моделі сектору безпеки та оборони.

Основою ізраїльської ЗСПТ є високопрофесійні спецслужби («Моссад» і «Шабак» з їх розгалуженою агентурною мережею), спецназ поліції та спеціальні армійські підрозділи. У поліції Ізраїлю, згідно з даними Центрального бюро статистики країни, служить до 28 тисяч осіб (при населенні у 8,5 млн жителів). Це один із найнижчих у світі показників кількості поліцейських на 100 тис. жителів, особливо для країни з високою терористичною загрозою. Крім цього, існує ще й організація добровільних помічників поліції «Мішмар Езрахі» (у перекладі – «Цивільна гвардія»), що сьогодні налічує 35 тисяч членів і є прикладом тісної співпраці між правоохоронцями та суспільством у спільній боротьбі за посилення внутрішньої безпеки [4].

Консолідація суспільства в умовах терористичної загрози, яка вважається однією з основних загроз національній безпеці, значною мірою сприяє неприйняттю тероризму як засобу досягнення політичних цілей. За час існування Держави Ізраїль там сформувалася так звана культура безпеки – спосіб оптимальної взаємодії елементів політичної системи з питань забезпечення безпеки. У рамках цієї культури ізраїльтяни, як правило, адекватно реагують на проведення заходів щодо запобігання терористичній загрозі: ретельні і численні перевірки при відвідуванні державних установ і місць громадського користування, ускладнення в дорожньому русі, викликані перевіркою підозрілих автомобілів тощо [4].

Вважаємо, що у сучасних умовах загрози терористичним атакам на

території України наша держава має запозичувати технологію попередження вчинення терористичних атак та швидкого реагування на них, в інших країнах із урахуванням національної специфіки та рівню загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні: аналіт. доповідь [Резнікова О. О., Місюра А. О., Дрьомов С. В., Войтовський К. Є.]; за заг. ред. О. О. Резнікової. – К.: НІСД, 2017. – 60 с.
2. На саміті ЄС ухвалили заходи для протидії тероризму і радикалізації. URL: <https://www.ispc.org.ua/archives/4490>
3. Як Ізраїль забезпечує оборону та безпеку країни за допомогою спецпризначенців. Ч. 1 URL: https://defence-ua.com/army_and_war/jak_izrajil_zabezpechuje_oboronu_ta_bezpeku_krajini_za_dopomogoj_s_petspriznachentsiv_ch1-4062.html
4. Іноземний досвід залучення громадянського суспільства громадянського суспільства до загальнодержавних систем протидії тероризму. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-06/1_AZ-2-zaluch-gromad2_1-49451.pdf